

ném významu osobní korespondence, deníků, memoárů apod. pro výzkum takto specifického společenského tématu, doložitelném z poznámkového aparátu knihy (souhrnný seznam literatury v publikaci bohužel chybí). Kniha je svým publicistickým zaměřením určena spíše pro laického čtenáře, přesto i odborník tu může najít řadu zajímavých informací.

Kristina Osipova

Marie-Claude Maurel, Françoise Mayer, eds., ***L'Europe et ses représentations du passé. Les tourments de la mémoire***. Paris: L'Harmattan, 2008, 224 s.

Interpretace vztahu dějin a paměti je v současné době často zpracovávaným tématem. Příkladem toho může být i sborník, který vznikl pod vedením ředitelky pražského CEFRES Marie-Claude Maurel a socioložky Françoise Mayer, působící na Université Montpellier III. Obě editorky se již ve svých dřívějších pracích zabývaly úlohou historické paměti a zároveň se obě specializují na oblast střední Evropy či obecně na postkomunistické země. To se pak odráží i ve výběru příspěvků zařazených do jmenovaného sborníku.

Jednotlivé příspěvky jsou tematicky rozděleny do čtyř okruhů. První z nich, nazvaný paměť na západě a na východě, obsahuje příspěvky zasazené do celoevropské roviny. Příspěvek Georgese Minka se zabývá proliferací fenoménu paměti v Evropě a problémem vyrovnání společnosti s totalitní minulostí, včetně jeho institucionálních podob (zřizování ústavů paměti národa apod.). Marie-Claire Lavabre se zaměřuje více na roli paměti v západní Evropě, především ve Francii (problém Vichy, Alžírsko) a v Německu (nacismus). Naopak Velká Británie podle autorky vlně paměti uniká. Posledním příspěvkem tohoto okruhu je filosofický text Miloše Havelky založený především na teoriích vycházejících z české a německé literatury (Aleida Assmann). Další dva příspěvky tvoří samostatný tematický blok věnovaný problematice poválečného odsunu obyvatelstva, přičemž oba texty se zabývají Polskem. Catherine Gousseff popisuje přesídlení polské populace z východních území na znovuzískaná západní území v letech 1944–1947, zatímco Agnieszka Niewiedzial analyzuje historickou paměť na příkladu polské obce Korfantów a částečně i Horního Slezska. Třetí část sborníku obsahuje dva texty popisující místa spojená s historickou pamětí. První z nich, jehož autorkou je Kathy Rousselet, analyzuje dnes poutní místo Butovo, přičemž autorka nepřináší pouze dějiny tohoto pamětního místa, ale zároveň se snaží postihnout čím vším dnes Butovo skutečně je. Druhým příspěvkem k tomuto tématu byl Máté Zombory, který se ve svém textu zabývá vztahem mezi maďarským národem a jeho územím. Poslední část sborníku se zabývá obecně vztahem mezi pamětí a dějinami. Françoise Mayer a Zdeněk Vašíček přináší filosofický náhled na toto téma ve francouzském překladu článku *Minulost a současnost, paměť a ději-*

ny, který původně vyšel v Soudobých dějinách. V závěru se Françoise Mayer zamýšlí nad politizací dějin (odsouzení komunismu a kolaborace, otázka agentů).

Sborník tedy přináší různé pohledy na témata vztahující se k problematice historické paměti. Kniha obsahuje ve své první a poslední části spíše příspěvky pojímající problém paměti obecněji či filosofičtěji (Havelka, Mayer s Vašíčkem). Naopak druhá a třetí část sborníku obsahuje texty, které se zabývají již hodně konkrétními tématy (Gousseff, Rousselet). Čtenář tak má možnost získat jak určitý teoretický základ, tak i konkrétní příklady, na kterých lze problém historické paměti aplikovat. Většina příspěvků je také doplněna tematickou bibliografií. Ačkoliv název knihy odkazuje na celou Evropu, důraz je kladen především na střední a východní Evropu, zatímco západní Evropou se zabývá pouze jediný příspěvek. Sborník totiž vychází z velké části ze situace ve střední a východní Evropě po pádu komunismu a ze souvisejícího zrodu otázky interpretací dějin a vyrovnávání s minulostí. A jako příspěvek k této problematice je určitě přínosem.

Michaela Kůželová

A. I. Miller, ed., *Sibir' v sostave Rossijskoj Imperii*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenie, 2007, 362 s.

Kniha vyšla v rámci edice *Okrainy Rossijskoj Imperii*, ve které se již objevily práce o západních oblastech carského Ruska.

A. I. Miller, pracovník Institutu vědeckých informací ve společenských vědách Ruské akademie věd a profesor Středoevropské univerzity v Budapešti, si se svým kolektivem vzal za úkol analyzovat specifika hospodářského a kulturního dobývání Sibíře ruskou říší, adaptaci přišedších kolonistů na nové prostředí a jejich vztahy s místními národy a v neposlední řadě také formování sibiřské identity. Autoři konstatují, že v Rusku neexistuje kvalitní vysokoškolská učebnice dějin Sibíře. Díla, která se tématu věnují, jsou buď zastaralá nebo nevědecká. Jejich práce má tudíž pomoci tuto situaci napravit.

Výklad začíná analýzou kolonizační politiky Ruské říše v 18. století. Autoři definují hlavní směry kolonizace, podrobně se pak věnují národnostní problematice. Dále je velký prostor věnován administrativnímu začleňování Sibíře do říše. Jsou zmíněny reformy M. M. Speranského, jakož i vliv specifického ruského regionalismu na identitu kolonistů. Text pak chronologicky postupuje a dále sleduje vývoj Sibíře až do konce carismu.

Po chronologické pasáži následuje blok tematických kapitol věnujících se postupně sibiřskému zemědělství a rolnické společnosti, národnostnímu vývoji (hlavním tématem je tu začleňování místního obyvatelstva do administrativního systému Ruské říše s tím, že analyzovány jsou pak zvláště zákony z let 1822 a 1898, které